

Тренінг–програма для лікарів

МІСЦЕЦТВО ЛІКУВАННЯ

від профілактики до якості життя

Training program for
physicians
«Art of Treatment»

Туберкульоз: практичні поради для безпеки медиків

Працівники спеціалізованих та неспеціалізованих закладів охорони здоров'я постійно стикаються із загрозою професійного захворювання на туберкульоз.

Ризик захворіти для працівників протитуберкульозних закладів у 12 разів вищий, ніж у загального населення. Водночас на значний ризик наражаються хворі та медперсонал лікувальних закладів, не спеціалізованих на лікуванні туберкульозу. Щороку у 400–500 медичних працівників в Україні діагностують туберкульоз.

Приймаючи пацієнтів, медики щодня контактують з різними інфекціями, серед яких є туберкульоз. Під час лікування у стаціонарі будь-якого профілю або відвідування амбулаторного закладу можна заразитися від хворих, у яких туберкульоз не діагностований або вони помилково лікуються від інших захворювань.

Міністерство охорони здоров'я України інформує, як зменшити ризик зараження для медичних працівників та пацієнтів та як розпізнати туберкульоз.

Як запобігти зараженню на туберкульоз?

Якщо до вас на прийом прийшла людина з активною формою туберкульозу, ви можете заразитися, вдихнувши крапельки мокротиння

з туберкульозними бактеріями, які потрапляють у повітря, коли людина кашляє або чхає.

Занепокоєння мають викликати такі симптоми вашого пацієнта:

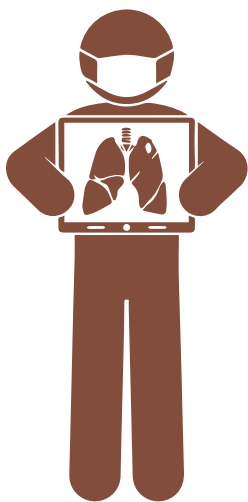
- він кашляє упродовж двох або більше тижнів;
- у мокротинні з'явилися частки крові;
- людина скаржиться на втрату апетиту або зменшення маси тіла, надмірну втомлюваність;
- у неї лихоманка або нічне потіння;
- людина відчуває біль у грудях.

Такий пацієнт має бути відокремлений від інших відвідувачів – щоб не наражати і їх на небезпеку. За можливості у поліклініці хворого треба відвести в окремий кабінет, а в лікарні – в окрему палату.

Запропонуйте пацієнту, що кашляє, вдягти хірургічну маску. Якщо такої можливості немає, попросіть його прикривати рот рукою, носовою хусткою або серветкою при кашлі або чханні.

Між вами та клієнтом має бути відстань до 2 м. Якщо немає такої можливості, посадіть клієнта під прямим кутом (90°) до вас.

Кабінет лікаря необхідно частіше провітрювати, при цьому двері мають

бути зачинені. Якщо ви розмовляєте на вулиці з людиною, яка кашляє, – станьте спиною до вітру.

Клієнт із симптомами та ознаками захворювання повинен бути обстежений відповідно до вимог Клінічного протоколу медичної допомоги хворим на туберкульоз (більше інформації за посиланням <https://goo.gl/UvprzDj>).

З метою більш ефективного виявлення осіб із симптомами, що можуть свідчити про наявність туберкульозу, рекомендуємо використовувати скринінгову анкету відповідно до наказу МОЗ України від 04.09.2014 р. №620.

Пам'ятайте: носіння захисної маски медичним працівником протягом робочого дня не захищає від туберкульозу.

Здорове харчування, здоровий сон і фізичні справи покращують ваш імунітет і посилюють спротив хворобі.

У мене (членів моєї родини) позитивний результат туберкулінової проби. Що робити?

Туберкулінова проба виявляє, чи є в організмі бактерії туберкульозу, і позитивний результат ще не свідчить про те, що ви хворі. Із понад 90% вірогідністю ваша імунна система самостійно стримує цю інфекцію і не дозволить їй розвинутися в активну форму туберкульозу. Поки ваш імунітет в порядку – інфекція може роками залишатися в організмі, не спричиняючи хвороби. Поки ваша інфекція не розвинулася в активну хворобу – ви не заразні для інших людей. Проте з часом, якщо імунітет ослабне, інфекція може «прокинутися» і перейти в активну форму туберкульозу, а це вже небезпечно для здоров'я.

Якщо туберкулінова проба дала позитивний результат і у вас з'явилися такі симптоми, як кашель, що не проходить піс-

ля двох тижнів, кров у мокротині, лихоманка чи ви почали худнути, – вам доведеться зробити рентгенологічне дослідження та здати мокроту для дослідження на наявність мікобактерій. Сучасне обладнання (GeneXpert), наявне у протитуберкульозній службі, дозволяє встановити діагноз протягом 4–6 годин.

Якщо після позитивної туберкулінової проби рентгенологічне обстеження не підтвердило туберкульоз та відсутні інші симптоми, що вказують на туберкульоз, вам можуть запропонувати пройти профілактичне лікування. Не нехтуйте цими рекомендаціями

Якщо ви захворіли на туберкульоз

Якщо рентгенологічне дослідження підтвердило патологічні зміни, у вас з'явилися симптоми туберкульозу і вам поставили діагноз туберкульоз, – вам доведеться пройти курс лікування туберкульозу. Він триває від 6 до 20 місяців залежно від форми туберкульозу, протягом яких ви прийматимете комбінацію зазвичай із 4 протитуберкульозних препаратів. В Україні лікування туберкульозу є доступним і безкоштовним.

З активною формою туберкульозу ви також можете інфікувати людей, з якими близько спілкуєтеся, тому щоб убезпечити родичів, колег чи знайомих, вам доведеться бути обережним та допомогти переконати пройти обстеження всіх, з ким ви контактували протягом останніх 2–3 місяців.

Я щеплений БЦЖ. Мені треба перевіритися на туберкульоз?

Навіть якщо ви щеплені, у вас все одно може розвинутися туберкульоз, тому перевіритися все одно потрібно.

Я працював із пацієнтом, у якого туберкульоз. Що робити?

Якщо ви контактували із хворим на туберкульоз до того, як він розпочав лікування або упродовж перших тижнів після початку прийому протитуберкульозних препаратів, ви також могли заразитися. У такій ситуації ви маєте спостерігати за станом свого здоров'я, вчасно походити рентгенологічне обстеження та вжити всіх заходів інфекційного контролю. За певних обставин признається профілактичне лікування ізоніазидом.

Основним ризиком для зараження туберкульозом є пацієнти, яким діагноз ще не встановлений або вони ще не почали лікуватися. Уже через 2–3 тижні після початку лікування хворий на туберкульоз припиняє поширювати інфекцію.

Люди, які пройшли повний курс лікування в минулому, стають не більшою загрозою, ніж будь-яка людина, яка ніколи в житті не хворіла на туберкульоз.

NB!

Більше інформації щодо профілактики туберкульозу – за посиланням <https://goo.gl/b2R5mu>.
Навчальний фільм про туберкульоз для лікарів закладів первинної медичної допомоги можна переглянути за посиланням: <https://goo.gl/msjM61>.

Джерело: ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України»,
FamilyDoctor.org, Health Care Workers and Tuberculosis
та <http://www.moz.gov.ua>